

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedkyně senátu JUDr. Ivanky Havlíkové a soudkyň Mgr. Ing. Silvie Svobodové a JUDr. Naděždy Řehákové v právní věci

žalobkyně: Z. Š.

proti

žalované: **Česká advokátní komora**, IČO 66000777
sídlem Národní 118/16, 110 00 Praha 1

o žalobě proti rozhodnutí předsedy České advokátní komory ze dne 9. 8. 2022,
č. j. 10.01-000428/22-002,

takto:

- I. Žaloba se zamítá.
- II. Žádný z účastníků řízení nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

- I. **Předmět řízení**

1. Žalobkyně se žalobou podanou u Městského soudu v Praze dne 18. 10. 2022 domáhala zrušení rozhodnutí předsedy České advokátní komory (dále jen „žalovaná“) ze dne 9. 8. 2022, č. j. 10.01-000428/22-002 (dále jen „napadené rozhodnutí“), jímž žalovaná rozhodla o žádosti žalobkyně ze dne 29. 7. 2022 tak, že se žalobkyni advokát k poskytnutí bezplatné právní služby dle § 18c zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o advokacii“), neurčuje.

II. Napadené rozhodnutí

2. Žádostí ze dne 29. 7. 2022 žalobkyně žádala o určení advokáta dle § 18c zákona o advokacii k zastoupení před Nejvyšším správním soudem v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 5. 5. 2022, č. j. 22 A 31/2022 (dále jen „žádost“). Žalovaná byla žádost doručena dne 1. 8. 2022. Důvodem nevyhovění žádosti bylo podle závěrů napadeného rozhodnutí nesplnění podmínek dle § 18 odst. 2 a § 18c odst. 1 a 4 zákona o advokacii, s nimiž zákon spojuje vznik práva na určení advokáta k poskytnutí právní služby.
3. Žalovaná nesplnění podmínky dle § 18 odst. 2 zákona o advokacii spatřovala v tom, že žalobkyně neprokázala naplnění podmínky pro ustanovení zástupce soudem podle zvláštních právních předpisů, neboť nepředložila pravomocné rozhodnutí soudu o zamítnutí žádosti o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti dle § 35 odst. 10 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“).
4. Nesplnění podmínky dle § 18c odst. 1 a 4 zákona o advokacii pak žalovaná spatřovala v tom, že žalobkyně v žádosti neuvedla žádné skutečnosti týkající se rodinných poměrů a její finanční a majetkové situace a neprokázala tak, že je osobou, jejíž příjmové a majetkové poměry odůvodňují určení advokáta k poskytnutí právní služby.
5. Z uvedených důvodů nebylo žádosti žalobkyně vyhověno a advokát jí nebyl určen.

III. Žaloba

6. Žalobkyně v podané žalobě tvrdila, že žalovaná nerozhodla o předmětu její žádosti, neboť rozhodla o neurčení advokáta k poskytnutí „bezplatné“ právní služby a nikoli o „určení advokáta“ z důvodu odmítnutí poskytnutí právní služby dvěma oslovenými advokáty. Žalobkyně namítala, že napadeným rozhodnutím tak bylo rozhodnuto o její žádosti z jiného důvodu, než žádala, tj. že se neúspěšně pokusila zajistit si poskytnutí právní služby prostřednictvím oslovených advokátů. Žalovaná tak dle žalobkyně zatížila řízení vadou, která způsobuje nezákonnost napadeného rozhodnutí, jehož důsledkem bylo odepření práva žalobkyně na právní pomoc v řízení před soudy.

IV. Vyjádření žalované

7. Žalovaná ve svém vyjádření k žalobě ze dne 21. 12. 2022 uvedla, že základem nyní vedeného soudního řízení je posouzení, zda i majetný občan (zde žalobkyně) má právní nárok na určení advokáta bez dalšího i v situaci, kdy mu alespoň dva předtím oslovení advokáti odmítli v dané věci právní službu poskytnout. Žalovaná poukázala na judikaturu NSS, který např. v rozsudku ze dne 7. 9. 2021, č. j. 9 As 121/2021-29, vyslovil, že právní služba se dle § 18c odst. 1 zákona o advokacii poskytuje žadateli, jehož příjmové a majetkové poměry to odůvodňují. Samotné splnění podmínky odmítnutí poskytnutí právní služby alespoň dvěma advokáty dle § 18c odst. 3 tohoto zákona k určení advokáta k poskytnutí právní služby není

v takovém případě dostatečné a žadatel proto musí splnit obě uvedené podmínky kumulativně.

8. Žalovaná zmínila, že totožnou otázkou, tedy zda i majetný občan může úspěšně žádat o určení advokáta k poskytnutí právní služby, a to nikoli bezplatně, jako tomu bylo dle právní úpravy účinné do 30. 6. 2018, měl vyřešit Městský soud v Praze v řízení vedeném pod sp. zn. 6 A 101/2021, v němž se tento soud obrátil na Ústavní soud s návrhem na zrušení části zákona o advokacii, týkající se právě problematiky určování advokátů k poskytnutí bezplatné právní služby výlučně osobám nemajetným.
9. Žalovaná v této věci připomněla, že žalobkyně napadla žalobou rozhodnutí žalované, které stojí nikoli pouze na zákonném kritériu, že žalobkyně jako žadatelka neprokázala, že je osobou, jejíž příjmové a majetkové poměry odůvodňují určení advokáta k poskytnutí právní služby dle § 18c odst. 1 zákona o advokacii, ale i na nesplnění dalšího zákonného kritéria, a to prokázání, že nesplňuje podmínky pro ustanovení zástupce pro řízení soudem.
10. Žalovaná má navíc za to, že jsou správné dosavadní výklady § 18 a § 18c zákona o advokacii provedené Městským soudem v Praze i Nejvyšším správním soudem stran otázky „přístupu ke spravedlnosti“, k otázce omezení okruhu osob, kterým může být advokát určen, jsou-li navíc kumulativně splněny i další zákonné podmínky pro určení advokáta k poskytnutí právní služby, tedy pro osoby nemajetné, přesněji řečeno, advokát by měl být určen pouze takovému žadateli, jehož majetkové a příjmové poměry to odůvodňují – § 18c odst. 1 věta první cit. zákona, při případném současném kumulativním splnění dalších podmínek stanovených zákonem o advokacii a vyhláškou č. 120/2018 Sb.
11. Neobstojí ani výtku žalobkyně, že v rozhodnutí o neurčení advokáta se žalovaná nevypořádala s tím, že v žádosti žalobkyně jmenovala dva advokáty, kteří jí odmítli právní službu poskytnout. Zvolení si advokáta k poskytnutí právní služby je pochopitelně první možnost, jak se měla žalobkyně postarat o zajištění si právního zastoupení do poptávaného řízení (a mohla a měla oslovit i další advokáty), ale časově mezi nezvolením si advokáta a žádostí o určení advokáta podávanou u žalované, musí dle zákonné úpravy proběhnout posouzení žádosti žadatele o ustanovení zástupce pro řízení soudem – a tuto podmínku v žádosti o určení advokáta k poskytnutí právní služby zcela ignorovala.
12. Žalobkyně tak nesplnila další zákonnou podmínku ve smyslu § 18 odst. 2 zákona o advokacii ve spojení s § 35 odst. 10 s. ř. s. Již sama skutečnost, že žalobkyně netvrdila ani neprokázala, že s takovou žádostí o ustanovení zástupce soudem nebyla úspěšná, nemohlo být žádosti vyhověno pro nesplnění podmínek § 18 a § 18c zákona o advokacii.
13. Z uvedených důvodů žalovaná navrhla, aby soud podanou žalobu jako nedůvodnou zamítl.

V. Další podání účastníků

14. Žalovaná v podání ze dne 25. 4. 2023 reagovala na vývoj po vydání nálezu Ústavního soudu Pl. ÚS 44/21 ze dne 24. 1. 2023 (dále jen „nálezu Pl. ÚS 44/21“) a na něj navazujícího prvního rozsudku Městského soudu v Praze č. j. 6 A 45/2022 - 41 ze dne 20. 4. 2023, vydaného rovněž ve věci žalobkyně proti žalované. Žalovaná poznamenala, že městský soud i po vydání nálezu Pl. ÚS 44/21 žalobu žalobkyně zamítl, když poukázal na to, že v řízení o jiné věci žalobkyně vedeném pod sp. zn. 6 A 101/2021, v němž byl právě podán návrh k Ústavnímu soudu ohledně ústavnosti § 18c odst. 1 zákona o advokacii, šlo o rozhodnutí žalované o zastavení řízení, a tudíž specifické tak, že jeho okolnosti nelze srovnávat s jinými rozhodnutími žalované o neurčení advokáta. Žalovaná proto navrhla, aby soud v této věci

doplnil důkazní řízení o obsah spisů Městského soudu v Praze sp. zn. 6 A 101/2021 a sp. zn. 6 A 45/2022, a to zejména přezkoumávaných správních rozhodnutí žalované a rozsudku ze dne 20. 4. 2023 ve věci sp. zn. 6 A 45/2022. Dle žalované je zřejmé, že ani šestý senát městského soudu, který jako navrhovatel podal k Ústavnímu soudu návrh na zrušení § 18c odst. 1 zákona o advokacii ve slovech „*jehož příjmové a majetkové poměry to odůvodňují*“, nepovažoval obsah nálezu Pl. ÚS 44/21 za příléhavý pro rozhodnutí v jiném řízení, konkrétně v řízení vedeném pod sp. zn. 6 A 45/2022. Žalovaná má za to, že ani v nyní projednávané věci nelze považovat nálezu Pl. ÚS 44/21 za příléhavý v tom smyslu, aby žalobě žalobkyně mohlo být automaticky vyhověno pouze s odkazem na výrok uvedeného nálezu.

15. Žalobkyně v podání ze dne 21. 3. 2024 omluvila svou neúčast u nařízeného ústního jednání a souhlasila s jednáním v její nepřítomnosti. Vyjádřila přesvědčení, že nálezu Pl. ÚS 44/21 má přímý vliv na řízení v nyní projednávané věci, byť napadené rozhodnutí bylo vydáno před vydáním tohoto nálezu. Formulář žádosti byl v dané době jedinou možností, jak mohla žalobkyně požádat o určení advokáta s tím, že náklady na právní zastoupení si bude hradit sama. Tím, že po ní žalovaná požadovala údaje (o příjmových a majetkových poměrech), které v daném případě k rozhodnutí o její žádosti nepotřebovala znát, zasáhla současně do práva žalobkyně na ochranu jejích osobních, příjmových a majetkových poměrů. Žalobkyně je přesvědčena, že nálezu Pl. ÚS 44/21 je důvodem ke zrušení napadeného rozhodnutí, jímž žalovaná rozhodla o neurčení (advokáta pro poskytnutí) bezplatné právní služby, přestože žalobkyně o poskytnutí bezplatné právní služby určeným advokátem nežádala.
16. V podání ze dne 26. 3. 2024 žalovaná rovněž omluvila svou neúčast u nařízeného ústního jednání a souhlasila s jednáním v její nepřítomnosti.

VI. Jednání před soudem

17. V podání ze dne 28. 1. 2023 žalobkyně vyslovila nesouhlas s rozhodnutím věci bez jednání. Soud proto ve věci nařídil jednání na den 27. 3. 2023. Žalobkyně i žalovaná se však z účasti na nařízeném jednání omluvily, o odročení jednání na jiný termín nežádaly. Soud proto postupoval podle § 49 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“) a věc projednal a rozhodl v nepřítomnosti účastníků.
18. Dokazování soud pro nadbytečnost neprováděl, neboť se v rozsahu relevantním pro projednání věci jednalo o listiny, které jsou součástí správního spisu, z něhož soud při přezkumu napadeného rozhodnutí obligatorně vychází a jehož obsah s ohledem na právní názor soudu k rozhodnutí věci zcela postačoval. Správním spisem se dokazování neprovádí (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 1. 2009, č. j. 9 Afs 8/2008 - 117, č. 2383/2011 Sb. NSS).

VII. Posouzení věci Městským soudem v Praze

19. Žaloba byla podána včas ve smyslu § 72 odst. 1 s. ř. s., osobou k tomu oprávněnou (§ 65 odst. 1 s. ř. s.) a je přípustná (§ 65, § 68 a § 70 s. ř. s.). Soud přezkoumal žalobou napadené rozhodnutí podle skutkového a právního stavu ke dni rozhodování žalované (§ 75 odst. 1 s. ř. s.) a to v mezích uplatněných žalobních bodů (§ 75 odst. 2 s. ř. s.), jakož i z pohledu vad, k nimž je povinen přihlížet z úřední povinnosti, a dospěl k závěru, že žaloba není důvodná.

20. Při posouzení věci vycházel soud z právní úpravy dle zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění účinném ke dni vydání napadeného rozhodnutí a ve znění Nálezu Ústavního soudu ze dne 24. 1. 2023, sp. zn. Pl. ÚS 44/21 ve věci návrhu na zrušení části ustanovení § 18c odst. 1 zákona o advokacii, neboť dle rozsudku Nejvyššího správního soudu (dále také jen „NSS“) ze dne 30. 6. 2004, čj. 7 A 48/2002-98: *„[s]právní soud nemůže při přezkoumání rozhodnutí správního orgánu vyjít z právního stavu, který tu byl v době jeho vydání [§ 75 odst. 1 s. ř. s.], jestliže taková právní úprava byla v mezidobí zrušena Ústavním soudem pro neústavnost.“*
21. Dle § 18 odst. 2 písm. b) zákona o advokacii *„[t]en, kdo nesplňuje podmínky pro ustanovení advokáta soudem podle zvláštních právních předpisů^{7c} a ani si nemůže zajistit poskytnutí právních služeb jinak (dále jen „žadatel“), má právo, aby mu Komora na základě jeho včasné žádosti určila advokáta k poskytnutí [...] právní služby podle § 18c.“*
22. Dle § 18c odst. 1 zákona o advokacii *„[ž]adatel, který není ve věci, v níž žádá poskytnutí právní služby, zastoupen jiným advokátem nebo osobou podle § 2 odst. 2 písm. a), má právo, aby mu Komora určila advokáta k poskytnutí právní služby. V téže věci může být žadateli určen Komorou advokát pouze jednou; to neplatí, odmítne-li v této věci dříve určený advokát poskytnout právní služby z důvodů uvedených v § 19, nebo nastane-li situace uvedená v § 20 odst. 2.“*
23. Dle § 18c odst. 2 písm. a) zákona o advokacii *„[ž]ádost o určení advokáta k poskytnutí právní služby lze podat pouze na formuláři. Žádost kromě obecných náležitostí stanovených správním řádem obsahuje popis věci, v níž by měla být právní služba poskytována, [...]“*
24. Dle § 18c odst. 2 písm. b) zákona o advokacii *„[ž]ádost o určení advokáta k poskytnutí právní služby lze podat pouze na formuláři. Žádost kromě obecných náležitostí stanovených správním řádem obsahuje [...] prohlášení žadatele, že jej ve věci, v níž je právní služba žádána, nezastupuje jiný advokát nebo osoba podle § 2 odst. 2 písm. a).“*
25. Dle § 18c odst. 3 zákona o advokacii *„[n]ejde-li o poskytnutí právní služby na náklady státu podle § 23 odst. 3, je žadatel povinen v žádosti podle odstavce 2 doložit, že se neúspěšně pokusil zajistit si poskytnutí právní služby prostřednictvím alespoň dvou oslovených advokátů.“*
26. Dle § 18c odst. 4 zákona o advokacii *„[k] žádosti musí být přiloženy doklady o výši příjmu žadatele a společně s ním posuzovaných osob za období 6 kalendářních měsíců předcházejících podání žádosti, jakož i doklady o jeho majetkových poměrech. Podrobnosti náležitostí žádosti včetně vzoru jejího formuláře a způsob prokazování příjmových a majetkových poměrů žadatele, jakož i rozsah údajů, které je žadatel povinen Komorě sdělit, stanoví Ministerstvo spravedlnosti vyhláškou.“*
27. Dle § 18c odst. 5 zákona o advokacii *„[k]omora určí advokáta k poskytnutí právní služby žadateli, který osvědčil splnění zákonných podmínek, bez zbytečného odkladu. Komora žádosti nevyhoví, jestliže jde o zneužití práva nebo jde-li o zjevně bezdůvodné uplatňování nebo bránění práva.“*
28. Dle § 35 odst. 10 s. ř. s. *„[n]avrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát; hotové výdaje zástupce a odměnu za zastupování osoby uvedené v odstavci 2 platí v takovém případě stát. Byla-li navrhovateli ustanovena zástupcem některá z osob uvedených v odstavci 2, která je plátcem daně z přidané hodnoty (dále jen „daň“), zvyšuje se tento nárok vůči státu o částku odpovídající dani, kterou je tato osoba povinna z odměny za zastupování a z náhrad hotových výdajů odvést podle zvláštního právního*

předpisu6a; to samé platí i v případě, kdy osoby uvedené v odstavci 2 jsou společníky právnické osoby zřízené podle zvláštních právních předpisů upravujících výkon jejich povolání6b a plátcem daně je tato právnická osoba. Požádá-li navrhovatel o osvobození od soudních poplatků nebo o ustanovení zástupce, po dobu od podání takové žádosti do právní moci rozhodnutí o ní neběží lhůta stanovená pro podání návrhu na zahájení řízení. Zástupce ustanovený v řízení před krajským soudem, je-li jím advokát, zastupuje navrhovatele i v řízení o kasační stížnosti.“

29. Městský soud neshledal důvody pro to, aby zrušil napadené rozhodnutí pro vady řízení, které by bránily jeho přezkoumání v rozsahu uplatněných žalobních bodů (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího soudu ze dne 8. 3. 2011, č. j. 7 Azs 79/2009 - 84), proto přikročil k vlastnímu přezkumu napadeného rozhodnutí v rozsahu žalobkyní uplatněných námitek.
30. Soud úvodem předesílá, že o obdobných žalobách téže žalobkyně již devátý senát rozhodoval, přičemž v rozsudcích ze dne 15. 11. 2023 č. j. 9A 62/2022 - 39 a č. j. 9A 50/2022 - 37 žaloby zamítl. Na závěrech, k nimž ve zmíněných rozsudcích dospěl, devátý senát nadále trvá a neshledává důvod se od nich odchýlit.
31. Stěžejním a jediným žalobním bodem v projednávané věci je tvrzení žalobkyně, že žalovaná k žádosti žalobkyně rozhodla o neurčení advokáta k poskytnutí právní služby z jiného důvodu, než žalobkyně žádala.
32. V napadeném rozhodnutí žalovaná neurčení advokáta žalobkyni postavila na dvou samostatných důvodech (neprokázání majetkových poměrů a neprokázání toho, že žalobkyně nesplňuje podmínky pro ustanovení zástupce soudem dle zvláštních právních předpisů). Podle ustálené judikatury každý z těchto důvodů sám o sobě postačuje k tomu, aby žalovaná advokáta žadateli neurčila (viz rozsudek NSS ze dne 28. 7. 2021, č. j. 8 As 138/2021-30, bod 14).
33. Co se týče neprokázání majetkových poměrů žalobkyní, k němuž se vztahuje žalobní námitka vytýkající žalované, že v podstatě nerozhodla o předmětu žádosti, neboť nereflektovala, že žalobkyně nežádala o určení advokáta pro poskytnutí *bezplatné* právní služby, a proto také v žádosti neuváděla údaje týkající se jejích rodinných poměrů a finanční situace, soud připomíná, že Ústavní soud nálezem Pl. ÚS 44/21 s účinností od 31. 12. 2023 zrušil podmínku příjmové a majetkové nedostatečnosti žadatele zakotvenou v § 18c odst. 1 zákona o advokacii. Výrokem tohoto nálezu tedy byla zrušena část ustanovení zákona, podle něhož žalovaná (též) rozhodla o předmětné žádosti žalobkyně. Ačkoli žalovaná nemohla v době svého rozhodování o žádosti žalobkyně jakkoli předvídat, jaký „osud“ postihne předmětnou právní úpravu, neboť byla striktně vázána zákonnou úpravou bez možnosti činit návrh podle čl. 95 odst. 2 Ústavy České republiky, nemůže správní soud aprobovat aplikaci právní úpravy zrušené Ústavním soudem pro její neústavnost. Derogační nález Ústavního soudu je důležitým měřítkem ústavnosti postupu žalované, a to zejména s přihlédnutím k tomu, že zrušená část ustanovení by mohla mít pro žalobkyni protiústavní následek. Příjmové a majetkové poměry žadatele totiž ve světle derogačního nálezu Ústavního soudu nelze považovat za hledisko způsobilé omezit přístup k právu na určení advokáta. Bez dalšího proto nemusí být vadou žádosti, pokud žadatel o určení advokáta žalované nedoloží své příjmové a majetkové poměry. Touto optikou je tak nutno nahlížet na napadené rozhodnutí v té jeho části, kde žalovaná požadovala po žalobkyni tvrzení a prokázání nedostatečnosti jejích majetkových a příjmových poměrů.

34. Nelze přehlížet, že určení advokáta žalovanou je *ultima ratio* prostředkem pro zajištění práva na právní pomoc (srov. rozsudky NSS ze dne 7. 9. 2021 č. j. 9 As 121/2021-31 nebo ze dne 11. 9. 2008 č. j. 6 Ads 19/2008-103). Požadavek subsidiarity určení advokáta žalovanou přitom zůstal derogačním zásahem Ústavního soudu nedotčen.
35. K námitce žalobkyně, že žalovaná nerozhodla o předmětu její žádosti, kterou se domáhala určení advokáta na její vlastní náklady, soud dodává, že žalobkyně ve formulářové žádosti o určení advokáta dle § 18c zákona o advokacii ze dne 29. 7. 2022 ani nenaznačila, že by žádala o určení advokáta k poskytnutí právní služby na vlastní náklady. Z pouhého nevyplnění částí II. a IV. formuláře žádosti (Rodinné poměry žadatele a Údaje o finanční situaci) nemohla žalovaná usuzovat na to, že předmět žádosti spočívá v určení advokáta k poskytnutí úplatné právní služby žalobkyni. Žalovaná proto postupovala důsledně dle § 18c odst. 1 zákona o advokacii uvedeného v záhlaví samotné žádosti, jak ostatně činila i v jiných obdobných případech, a žalobkyni neurčila advokáta k poskytnutí bezplatné právní služby. O neúplatné povaze institutu určení advokáta dle § 18c ostatně vypovídá i Ústavním soudem nezrušené ustanovení § 18c odst. 8 zákona o advokacii, dle něhož má advokát nárok na úhradu odměny za poskytnutí právní služby po klientovi ode dne, ke kterému bylo zrušeno určení advokáta, z čehož *a contrario* plyne, že do zrušení určení advokáta klient odměnu advokáta nehradí.
36. Jestliže žalobkyně ve formulářové žádosti žádala o právní službu dle § 18c zákona o advokacii, když takto byla žádost označena, a v žádosti nikterak neuvedla, za jakých podmínek o službu žádá (zda dle § 18c odst. 3 nebo § 18c odst. 2 a 4 zákona), resp. neuvedla nic o svých příjmových a majetkových poměrech a nevyjasnila, že požaduje právní službu, aniž by byla nemajetná, pak žalovaná při svém rozhodování dle § 18c odst. 5, věty první zákona o advokacii nemohla sama předvídat či určit okolnosti žádosti a logicky vycházela ze všech podmínek, které na určení advokáta klade § 18 odst. 2 písm. b) ve spojení s § 18c zákona o advokacii, tedy i z podmínky zajištění zastoupení pomocí institutu ustanovení zástupce soudem dle § 35 odst. 10 s. ř. s. Z hlediska úhrady nákladů právní služby tedy postupovala logicky obezřetně, když žádost žalobkyně a její přílohy sice osvědčovaly podmínku dle § 18c odst. 3 zákona, neboť žalobkyně doložila potvrzení dvou advokátů (resp. doložila potvrzení jednoho advokáta a druhého advokáta – advokátní kancelář v žádosti pouze uvedla, s tím, že potvrzení písemně neposkytuje), kteří jí odmítli poskytnout právní služby, avšak nedoložila splnění podmínky neustanovení advokáta soudem ve smyslu § 18 odst. 2 zákona podle zvláštních právních předpisů. Žalovaná, jak už bylo uvedeno v řadě rozhodnutí správních soudů, nebyla povinna žalobkyni vyzývat k upřesnění či doplnění, případně spočívajících v důvodu, proč nevyplnila oddíly žádosti týkající se příjmových a majetkových poměrů žalobkyně, neboť § 37 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), se v uvedeném řízení neuplatní.
37. Podle § 55a odst. 1 zákona o advokacii ve věcech uvedených v § 18a až 18c postupuje Komora podle správního řádu, nestanoví-li tento zákon jinak. Ustanovení § 13, § 15 odst. 4, § 18, 35, § 36 odst. 3, § 37 odst. 3, § 41, § 45 odst. 2, § 47, 49, § 51 odst. 2, § 80 až 93, § 100 až 129, § 131, 133, § 137 až 139, § 152 a 178 správního řádu se přitom nepoužijí.
38. V souzené věci tedy nepřicházelo v úvahu užití § 37 odst. 3 správního řádu, podle kterého nemá-li podání předepsané náležitosti nebo trpí-li jinými vadami, pomůže správní orgán podateli nedostatky odstranit nebo ho vyzve k jejich odstranění a poskytne mu k tomu přiměřenou lhůtu.

39. Pokud se žalobkyně podanou žádostí snažila docílit určení advokáta i přesto, že jí nesvědčí příjmová a majetková nedostatečnost, měla takovou okolnost v podané žádosti uvést, neboť žalovaná byla jinak povinna rozhodnout o důvodech žádosti za podmínek § 18 odst. 2 ve spojení s 18c a logicky aplikovala § 18 odst. 2 (odkazem na § 35 odst. 10 s. ř. s.).
40. Jak bylo vyloženo shora, žadateli se právní služba podle ustanovení § 18c zákona o advokacii poskytuje bezplatně. Pokud jde o určení advokáta pro řízení před Ústavním soudem a v řízení před orgánem veřejné správy, hradí odměnu advokáta stát. V ostatních věcech, ke kterým je advokát určen podle ustanovení § 18c, poskytuje advokát právní služby nadále na své náklady, případně má nárok na poskytnutí náhrady podle stavovského předpisu (ustanovení § 23 odst. 3 zákona o advokacii). Z hlediska žadatele, který osvědčí naplnění podmínek ustanovení § 18c zákona o advokacii, mu však bude určený advokát poskytovat právní službu bezplatně; náklady advokáta vůči žalované či vůči státu se sféry žadatele nedotýkají.
41. Na základě uvedených skutečností bylo proto nezbytné, aby žalobkyně, pokud podávala žádost o určení advokáta dle § 18c zákona o advokacii, zcela jednoznačně konkretizovala svůj obvyklým se vymykající požadavek, tedy že požaduje určení advokáta dle § 18c odst. 3 zákona, aniž by byla nemajetná, event. s tím, že si poskytnutou právní službu bude hradit sama z vlastních zdrojů tak, aby žalovaná seznala „pravý“ důvod podání žádosti, který až posléze (po podání žaloby) byl zpětně vyjasněn – zřejmě spočíval toliko v odmítnutí právní služby oslovenými advokáty (v tom, že se žalobkyně nemohla domoci právní pomoci z jiných důvodů,) a v ničem jiném.
42. Žalobkyně ve formulářové žádosti o určení advokáta dle § 18c zákona o advokacii však ani nenaznačila, že by žádala o určení advokáta na vlastní náklady. Rovněž z ničeho jiného neplyne, že by předmět žádosti spočíval v určení advokáta k poskytnutí právní služby i přes finanční dostatečnost žalobkyně. Žalovaná proto postupovala důsledně dle § 18c odst. 1 zákona o advokacii, jak ostatně činí i v jiných obdobných případech, a žalobkyni neurčila advokáta k poskytnutí bezplatné právní služby. S právě uvedeným lze spojit žalovanou posuzovaný důvod nevyhovění žádosti o určení advokáta, a to, že žalobkyně nesplňuje podmínky pro ustanovení zástupce podle zvláštních právních předpisů dle § 18 odst. 2 věty první zákona o advokacii (tedy podle § 35 odst. 10 s. ř. s.) pro účely daného řízení.
43. Žalovaná v této souvislosti v napadeném rozhodnutí poukázala na skutečnost, že žalobkyně nepředložila pravomocné rozhodnutí soudu o zamítnutí žádosti o ustanovení zástupce podle § 35 odst. 10 s. ř. s. Žalobkyně v žalobě neuplatnila ve vztahu k tomuto důvodu napadeného rozhodnutí naprosto žádnou námitku. Namísto uplatnění konkrétní námitky proti důvodnosti postupu žalované, žalobkyně až v žalobě uvedla důvod, pro který jediné požadovala určení advokáta, aniž by tento důvod mohl nebo měl být žalované znám při jejím bezodkladném rozhodování o žádosti. Žalobkyně tedy žalované vytýká nesrovnalost (jiný předmět žádosti), aniž by sama v řízení před žalovanou náležitě vymezila konkrétnosti a okolnosti žádosti. Nemohla očekávat, že žalovaná sama bude dotvářet důvody jejího požadavku podle řazení jednotlivých ustanovení § 18c zákona o advokacii.
44. Jestliže v žádosti žalobkyně neuvedla všechny podstatné skutečnosti k důvodu své žádosti o určení advokáta a co do úvah a postupu žalované neuplatnila žádný žalobní bod, v němž by konfrontovala postup žalované s obsahem žádosti, soud se tak nemohl vyjádřit k otázce, zda je při rozhodování o určení advokáta žadateli dle § 18c zákona o advokacii nutné trvat na nesplnění podmínek pro ustanovení zástupce soudem podle zvláštních právních předpisů (§

18 odst. 2 věta první téhož zákona) i po vydání nálezu Pl. ÚS 44/21. Jinak řečeno, s ohledem na absenci jakýchkoliv žalobních námitek nemohl soud z tohoto pohledu zkoumat zákonnost rozhodnutí. Soud pro úplnost dodává, že nemohl postupovat stejně jako sedmnáctý senát Městského soudu v Praze v rozsudcích vydaných ve věcech sp. zn. 17 A 98/2022 a 17 A 110/2022, jelikož žalobkyně do tohoto důvodu neurčení advokáta v nyní projednávané věci nevznesla žádný žalobní bod.

45. Řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu podle § 65 a násl. s. ř. s. je ovládáno dispoziční zásadou. Žalobkyně musí ve včas podané žalobě předestřít konkrétní důvody tvrzené nezákonnosti napadeného rozhodnutí, jimiž vymezí rozsah soudního přezkumu, přičemž není na soudu, aby důvody nezákonnosti správního rozhodnutí za žalobkyni jakkoliv domýšlel. Žalobkyně měla předestřít konkrétní důvody tvrzené nezákonnosti postupu žalované v konfrontaci s její žádostí o určení advokáta. Z podané žádosti důvody jejího podání nevyplývaly a z podané žaloby nelze skutkově a právně zpětně dovozovat pohnutky a poměry žalobkyně ke dni podání žádosti.
46. I s přihlédnutím ke shora citovanému nálezu Pl. ÚS 44/21 lze uzavřít, že protiústavnost části § 18c odst. 1 zákona o advokacii, spočívající ve slovech „*jehož příjmové a majetkové poměry to odůvodňují*“, byla Ústavním soudem shledána v tom, že tato část zákonného ustanovení vylučovala žadatele, kteří se nemohou právní pomoci domoci z jiných důvodů než příjmových a majetkových. Z hlediska otázky úhrady nákladů na advokáta (ať již žadateli, státem či žalovanou), které v důsledku nálezu Ústavního soudu bude patrně nutné legislativně upravit (nelze nevidět souvislost ust. § 23 odst. 3 zákona o advokacii), je nasnadě, že situace či poměry takových žadatelů musejí být zřejmé a bude na žadatelích, aby je v žádosti předestřeli.
47. Námitku, že žalovaná zasáhla do práva na ochranu osobních, příjmových a majetkových poměrů žalobkyně tím, že po ní požadovala údaje (o příjmových a majetkových poměrech), které k rozhodnutí o žádosti nepotřebovala znát, žalobkyně uplatnila až po uplynutí zákonem stanovené lhůty pro rozšíření žalobních bodů (§ 71 odst. 2 ve spojení s § 72 odst. 1 s. ř. s.). K opožděně uplatněným námitkám soud při přezkumu zákonnosti napadeného rozhodnutí nemůže jakkoliv přihlížet. Soud pouze na okraj dodává, že mu není zřejmé, jak by žalovaná mohla do tvrzeného práva žalobkyně zasáhnout, když žalobkyně, jak sama uvádí, ve formuláři žádosti údaje o svých příjmových a majetkových poměrech nevyplnila, a žalované tak nebyly tyto údaje známy.
48. Na základě shora uvedeného soud uzavírá, že žalovaná v projednávané věci vycházela z podané žádosti, z níž nebylo zřejmé, zda žalobkyně žádala o určení advokáta jediné pro odmítnutí poskytnutí právní služby oslovenými advokáty, aniž by nebylo potřebné zjišťovat její příjmové a majetkové poměry jak na základě náležitostí formalizované žádosti či případně i neustanovení advokáta soudem. Žalovaná tak z uvedených podkladů řízení nemohla dospět k jinému závěru, než že žalobkyně nesplnila jednu z kumulativních podmínek § 18 odst. 2 ve spojení s § 18c odst. 1 a odst. 4 zákona o advokacii (neprokázala neustanovení advokáta soudem), a tento závěr tak byl v podmínkách jí podané žádosti učiněn v souladu se zákonem

VIII. Závěr a náklady řízení

49. Z uvedených důvodů Městský soud v Praze podanou žalobu podle § 78 odst. 7 s. ř. s. jako nedůvodnou zamítl.

50. Výrok o nákladech řízení je dán § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobkyně neměla ve věci úspěch, soud jí proto nepřiznal náhradu nákladů řízení a žalované náklady v souvislosti s řízením u soudu nad rámci její běžné činnosti nevznikly.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Praha 27. března 2024

JUDr. Ivanka Havlíková v. r.
předsedkyně senátu